

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Definitie weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de aanwezige weerstandscapaciteit en de gemeentelijke risico's; het risicoprofiel van de gemeente.

Beleidskaders

Met de Nota Weerstandsvermogen heeft de gemeente haar risicomanagement vorm gegeven. De gemeentelijke aanpak is integraal waarbij aandacht is voor de volgende aspecten:

- voldoende controlebewustheid binnen de organisatie;
- een deugdelijke inventarisatie van risico's;
- beheer van een risico begint bij de besluitvorming;
- een optimale beheersing van deze risico's;
- goede informatie en communicatie over risico's;
- voldoende monitoring van bovenstaande stappen.

Onder een risico worden mogelijke ontwikkelingen verstaan die de realisatie van de beleidsdoelstellingen in de meerjarenbegroting 2019 - 2023 en grond- en investeringsprojecten beïnvloeden. Relevant voor de bepaling van het risicoprofiel zijn die risico's die niet via verzekering en of door een voorziening zijn afgedekt. Voor al deze risico's is – met inachtneming van de ingezette beheersmaatregelen – een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich in de komende 10 jaar kan voordoen en de (minimale en maximale) financiële impact die deze gebeurtenis dan zal hebben op de gemeente. Alleen risico's met:

- een resterende gemiddelde impact groter dan € 100.000;
- een resterende kans dat het risico zich in werkelijkheid voordoet groter is dan 5% en
- de kans maal de impact minimaal € 15.000 bedraagt,

worden meegenomen in het profiel. Structurele risico's worden bij de kwantificering 2 maal meegenomen. Het risicoprofiel wordt bepaald met behulp van een Monte Carlo simulatie per risico. Bij de bepaling van het profiel wordt een betrouwbaarheidspercentage van 95% gehanteerd. In de nota Weerstandsvermogen is als kader gesteld dat het weerstandsvermogen – het verhoudingsgetal tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel – minimaal 1 moet bedragen. Hierbij is als randvoorwaarde aangegeven dat de risicoreserve minimaal 50% van het risicoprofiel moet bedragen. Het risicoprofiel bestaat uit incidentele en structurele risico's. In deze paragraaf zijn de verwachte verliezen op structurele of incidentele risico's afgezet tegen de structurele en de incidentele weerstandscapaciteit. Hierdoor is inzicht verschaft in het structurele en het incidentele weerstandsvermogen. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit inkomensverhogende maatregelen zoals belastinginkomsten (hoger belastingen of uitbreiding van het woning areaal), extra legesinkomsten en ruimte binnen de begroting. Incidentele weerstandscapaciteit betreft vrij vermogen zoals de vrije reserve, risicoreserve en stille reserves (vastgoed die niet noodzakelijk is voor de realisatie van de gemeentelijke beleidsdoelen).

Getroffen maatregelen

De gemeente heeft de meerjarige onderhouds- en vervangingskosten grotendeels binnen de meerjarenbegroting afgedekt. Daarnaast zijn voorzieningen getroffen voor verplichtingen die rusten op de gemeente. Per 31 december 2017 werd € 11,8 mln. aangehouden in voorzieningen.

VOORZIENINGEN (x €1.000)	2013	2014	2015	2016	2017
Voorziening voor bestaande verplichtingen	379	319	91	156	462
Onderhoudsegalisatie	702	556	505	1.287	1.144
Dubieuze debiteuren	181	149	149	226	215
Grondexploitatie	6.900	10.000	10.000	10.000	10.000
Door derden beklemden middelen	141	49	9	9	9
TOTAAL VOORZIENINGEN	8.303	11.073	10.754	11.678	11.830

De voorzieningen dubieuze debiteuren en grondexploitatie worden op de balans direct in mindering gebracht op de activa waarop deze voorziening betrekking heeft. De onderhoudsegalisatievoorziening wordt aangehouden voor wegenbeheer, openbare verlichting en onderwijs. De voorziening Grondexploitatie wordt aangehouden om de verwachte verliezen op het Centrumplan en De Leijen Zuid af te wikkelen. Naar huidige inzicht tendert het verlies op het centrumplan naar dik € 7 mln. en De Lijen Zuid naar € 2,8 mln.

Een aantal risico's is verzekerd. Het gaat om de volgende zaken:

- Politieke molestverzekering voor bestuurders en ambtenaren (excl. brandweer);
- Gemeentelijke aansprakelijkheid personen- en zaakschade;
- Collectieve rechtsbijstandsverzekering voor gemeenteambtenaren;
- Bouw- en montageverzekering (CAR-verzekering);
- Verzekeringen voor de gemeentelijke voertuigen, gemeentelijke gebouwen waaronder sportaccommodaties, dorpshuizen en scholen (brandverzekering), machinebreuk verzekering (zwembad), verzekering voor kunstwerken (en transport/ verblijf tentoonstellingen) en instrumenten/apparatuur.

De kosten voor deze verzekeringen zijn binnen de begroting gedekt. In de meerjarenbegroting van 2019 - 2023 is hiervoor € 261.000 opgenomen en jaarlijks een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 105.000.

Gemeentelijke Reserves

De gemeentelijke reserves kunnen indien zij niet bestemd zijn voor specifieke uitgaven, worden aangewend voor het opvangen van onvoorziene gebeurtenissen. De reserves bedroegen per 31 december 2017 € 18,4 mln.

RESERVES (BEDRAGEN MAAL € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vrije reserve	2.258	2.690	3.069	3.959	4.147	5.306	6.219
(Begroot) Resultaat	-1.628	-1.952	454	124	1.096	849	1.643
Risicoreserve*	11.206	11.206	11.206	11.206	11.206	11.206	11.206
Bestemmingsreserves	6.575	4.532	2.313	1.988	1.663	1.577	1.490
TOTAAL AAN RESERVES	18.410	16.476	17.042	17.277	18.112	18.938	20.558

*) De risicoreserve is inclusief de reserve Grondexploitatie.

In bovenstaand overzicht is de dynamische ontwikkeling van de gemeentelijke vermogen conform de meerjarenbegroting 2019 – 2023. De begrote onttrekkingen en stortingen inclusief het begrote resultaat per jaargang zijn hierin verwerkt.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit twee onderdelen: de incidentele en de structurele capaciteit.

De incidentele capaciteit

Incidentele capaciteit is het vermogen om eenmalige tegenvallers op te vangen zonder dat dit invloed heeft op het ingezette gemeentelijke beleid (begroting 2017). De vrij beschikbare reserves bestaan uit:

- a) De vrij aanwendbare reserves;
- b) De vrij aan te wenden ruimte binnen bestemmingsreserves;
- c) De stille reserves.

Ad a. De vrije reserve

Onder vrij aanwendbare reserves wordt verstaan die reserves waar de raad in eerste aanleg geen specifieke beleidsbestemming aan heeft gekoppeld. Voor deze paragraaf praten we over:

De Vrije Reserve

De stand per 31 december 2017 is circa € 2,26 mln. (vrije reserve vermeerderd met het resultaat exclusief het sociaal domein). Naar huidig inzicht zal de reserve per 31 december 2023 circa € 6,2 mln. (excl. resultaat € 1,6 mln.) bedragen.

Doelstelling: De vrije (algemene) reserve wordt gebruikt voor de afwikkeling van exploitatietekorten dan wel overschotten. Ze heeft een bufferfunctie en wordt uitsluitend aangewend voor ongedekte eenmalige lasten.

Ad b. De vrij aan te wenden ruimte binnen bestemmingsreserves

De gemeente heeft 2 vrij aan te wenden bestemmingsreserves binnen haar eigen vermogen. Dit betreffen de risicoreserve en de reserve Grondexploitatie. Tezamen bedragen deze reserves naar huidig inzicht per 31 december 2021 € 11,2 miljoen.

Doelstelling: De reserve is bedoeld voor (on)voorziene ontwikkelingen, bijvoorbeeld calamiteiten die niet zijn afgedekt door een verzekering of andere reserves en voorzieningen.

De risicoreserve is tezamen met de vrije reserve en de reserve grondexploitatie momenteel toereikend om het incidentele risico's van de gemeente af te dekken. Voor de overige bestemmingsreserves heeft de raad een concreet beleidsdoel vastgesteld. Het gedefinieerde uitgangspunt is dat de financiële middelen voldoende moeten zijn om tegenvallers op te vangen zonder dat dit beleidsgevolgen heeft. Daarom blijven deze buiten de berekening van de weerstandscapaciteit. Als het nodig is, kunnen ze wel gebruikt worden voor het afdekken van onverwachte niet begrote kosten.

Ad c. De stille reserves

Tot de stille reserves worden gerekend de deelnemingen en bezittingen welke niet noodzakelijk zijn voor de bedrijfsvoering of realisatie van programmadoelstellingen en waarvan de reële waarde bij directe verkoop hoger is dan de boekwaarde. Voor de meeste deelnemingen van de gemeente is de economische waarde niet te bepalen, omdat de aandelen van deze ondernemingen niet op een (inter)nationale markt verhandeld worden. Per 1 januari 2016 is de gemeente aandeelhouder geworden van de BIGA Groep bv. De BIGA heeft de afgelopen vijf jaar structureel winst gemaakt waarvan maar een deel (25%) is uitgekeerd als dividend. Hierdoor vertegenwoordigen de aandelen een waarde van circa € 400.000. De waarde waarvoor de aandelen op de balans staan is circa € 80.000 (aankoopwaarde). Hiermee vertegenwoordigen de aandelen een stille reserve van circa € 320.000.

Bijna alle gemeentelijke (onroerende) bezittingen zijn voor de bedrijfsvoering noodzakelijk of worden ingezet om beleidsdoelstellingen te realiseren. De gemeente bezit een aantal achterblijvende locaties waarvan de werkelijke opbrengsten nog niet gedetailleerd in kaart zijn gebracht. Op basis van een aantal locaties is de inschatting gemaakt dat de winst op circa € 1,5 mln. wordt geschat welke wordt aangewend om het vastgoedbeheer structureel te versterken. Wij verwachten hiernaast geen vrije reserves. Wel bezit de gemeente zeven woningen die noch voor de bedrijfsvoering noch voor de realisatie van beleidsdoelen noodzakelijk zijn. Van deze zeven worden voorlopig drie nog niet verkocht zodat kan worden ingespeeld op ontwikkelingen in de directe omgeving van deze woningen. De economische waarde van de resterende vier woningen is circa € 1,3 mln. Omdat deze huizen worden verhuurd, komt de directe verkoopwaarde overeen met circa 60% van de economische waarde (€ 770.000). De totale stille reserve wordt hiermee geschat op € 1,1 mln.

De structurele capaciteit

De structurele capaciteit bestaat uit de middelen die blijvend ingezet kunnen worden om tegenvallers in de begroting op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het meerjarig beleid.

Het betreft de volgende middelen:

1. de post voor onvoorziene uitgaven;
2. de ruimte binnen de begroting;
3. de onbenutte belastingcapaciteit.

Ad 1 Onvoorziene uitgaven (jaarlijks € 105.000 beschikbaar in de begroting)

Deze post wordt gebruikt voor eenmalige onvoorziene ontwikkelingen die bij de begroting niet zijn meegenomen.

Ad 2 de ruimte binnen de begroting

Dit betreft het resultaat na bestemming van de begroting plus de stortingen in de vrije reserve.

Ad 3 Onbenutte belastingcapaciteit

Hiermee wordt bedoeld de ruimte tussen de feitelijke belastingopbrengsten en heffingen én de opbrengsten die de gemeente zou ontvangen o.b.v. de uitgangspunten die het rijk hanteert voor de zgn. artikel 12 status in de Financiële Verhoudingswet. Het rijk hanteert bij het toekennen van deze status de volgende uitgangspunten:

- alle rechten, heffingen en leges moeten kostendekkend zijn vastgesteld;
- het tarief voor de OZB moet zijn vastgesteld op 120% van de rekentarieven dat worden gehanteerd bij de vaststelling van de belastingcapaciteit voor het gemeentefonds.

ONBENUTTE BELASTING-CAPACITEIT T.O.V. ART 12 NORMERING	Theoretische opbrengst		Gemeente De Bilt		Onbenutte belasting-capaciteit
	Percentage van de woningwaarde	Opbrengst	Percentage van de woningwaarde	Opbrengst	
woningen eigenaren	0,1199%	8.140.078	0,1104%	7.494.490	645.589
niet woningen eigenaar	0,1883%	1.450.862	0,2787%	2.146.822	
niet woningen gebruiker	0,1518%	1.078.040	0,2229%	1.583.463	
Rioolrechten		5.344.964		5.106.838	238.126
Afvalstoffenheffing		4.546.505		4.546.505	0
Leges		2.239.814		2.239.814	0
ONBENUTTE BELASTINGCAPACITEIT					883.715

Uit bovenstaand berekening blijkt dat de gemeente circa € 0,88 mln. aan onbenutte belastingcapaciteit heeft. Dit is circa 1% van de gemeentelijke inkomsten.

Conclusie

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente bedraagt in 2023 circa € 26,6 miljoen.

WEERSTANDSCAPACITEIT	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Structureel						
Onvoorzien		108	215	323	430	538
Onbenutte belasting- en heffingscapaciteit			884	1.767	2.651	3.535
Structureel resultaat	0	561	561	188	64	64
2. Incidenteel						
Vrije reserves	2.317	2.633	3.523	4.083	5.243	6.156
Incidenteel resultaat	-1.895	330	0	972	725	1.519
Risicoreserve	11.135	11.135	11.135	11.135	11.135	11.135
Stille reserve	1.090	1.090	1.090	1.090	1.090	1.090
Reserve Grondexploitaties	71	71	71	71	71	71
TOTAAL	13.034	15.926	17.478	19.629	21.533	24.231

Bovenstaande tabel laat zien dat de post onvoorzien, de onbenutte belastingcapaciteit en het structurele deel van het resultaat (inclusief begrote storting in de vrije reserves) cumulatief meetellen in de weerstandscapaciteit. Hogere belastinginkomsten zijn net als de post onvoorzien en een structureel positief resultaat jaarlijks inzetbaar voor de opvang van onvoorziene ontwikkelingen. In het risicoprofiel worden de structurele risico's verdubbeld. Hierdoor wordt het risicoprofiel uitgedrukt als een eenmalige last voor de gemeente. Door de structurele ruimte in de begroting en de belastingen voor de komende 4 jaar in kaart te brengen en deze te totaliseren wordt de totale financiële ruimte inzichtelijk gemaakt om de lasten van de (incidenteel gemaakte) risico's op te vangen. De structurele ruimte binnen de begroting bestaat uit de post "onvoorzien" (€ 0,1 mln.), de geraamde structurele afstorting in de vrije reserve (totaal € 0,4 mln. per jaar), de structurele ruimte binnen het resultaat (€ 0,1 mln. per jaar) en de onbenutte belastingcapaciteit. Het restant van het geraamde resultaat wordt aangemerkt als incidenteel. Binnen de gemeentelijke belastingen resteert nog een beperkte belastingcapaciteit. De gemeentelijke inkomsten stijgen met circa € 0,88 mln. wanneer de gemeente haar resterende belastingcapaciteit aanwendt. Dit levert in de loop van vier jaar bijna € 3,5 mln. op. De totale structurele weerstandscapaciteit is circa € 1,5 mln. in 2019. De komende 4 jaar kan de gemeente in totaal circa € 15,25 mln. aan incidentele overschrijdingen opvangen.

Risicoprofiel

Bij de berekening van het risicoprofiel is de onderstaande kansverdeling aangehouden.

Omschreven als	Geschatte kans dat het risico zich in werkelijkheid voor zal doen
Zeer onwaarschijnlijk	5%
Onwaarschijnlijk	10%
Uitzonderlijk	30%
Mogelijk	50%
Aannemelijk	70%
Waarschijnlijk	90%
Zeer waarschijnlijk	95%

Alle gemeentelijke bedrijfsactiviteiten en -processen zijn beoordeeld op mogelijke risico's. Op basis van deze beoordeling is de onderstaande tabel samengesteld. In deze tabel zijn alle ons bekende ontwikkelingen die de realisatie van de meerjarenbegroting 2018 kunnen beïnvloeden als risico meegenomen. De benoemde risico's bestaan veelal uit meerdere risico's waarbij de impact is getotaliseerd. Per risico is de impact berekend op basis van de ingeschatte kans, de verwachte minimum en maximum impact en in hoeverre die risico incidentele dan wel structurele effecten heeft. In de berekening van het risicoprofiel (RP) zijn alle onderscheiden risico's individueel meegenomen.

BEKENDE RISICO'S MET GESCHAT PROFIEL PER 31-12-2017	Min.	Max.	Kans	S/I	RP
BEDRIJFSVOERINGSRISICO'S					
1 Compliance (voldoen aan wet en regelgeving) en Integriteit	0,1	0,3	Onwaarschijnlijk	I	0,02 Mln.
2 Personeels en organisatierisico's	0,5	5,3	Aannemelijk	I/S	3,87 Mln.
3 Fiscale claims	0,5	1,2	Waarschijnlijk	I	0,81 Mln.
3 Crisisbeheersing	0,2	1,0	Onwaarschijnlijk	I	0,09 Mln.
4 In- en externe fraude	0,1	0,3	Mogelijk	I	0,12 Mln.
5 Informatiebeveiliging / datalekken / onbevoegd aanwezig	0,1	1,2	Aannemelijk	I	0,53 Mln.
RISICO'S BIJ BELEIDSVORMING					
1 Naleving beleid / procedures door (externe) uitvoerders	0,1	0,5	Onwaarschijnlijk	I	1,21 Mln.
2 Beleidsvorming onzorgvuldig (gevolgen misbruik / oneigenlijk gebruik)	0,1	0,6	Mogelijk	I	Mln.
BELEIDSRISICO'S					
1 Decentralisatie Rijkstaken	0,1	4,2	Aannemelijk	I/S	0,72 Mln.
2 Wet Maatschappelijke Ondersteuning					
· Begeleiding	0,1	0,9	Waarschijnlijk	S	0,46 Mln.
· Huishoudelijke hulp	0,35	0,7	Waarschijnlijk	S	0,44 Mln.
3 Jeugdhulp	0,5	2,3	Waarschijnlijk	S	0,30 Mln.
4 Uitvoering Participatiewet (BIGA)	-0,2	-0,2	Waarschijnlijk	I	0,46 Mln.
5 RDWI	0,1	0,2	Zeer waarschijnlijk	S	0,28 Mln.
6 Inkomensondersteuning	0,1	0,6	Zeer waarschijnlijk	I	0,04 Mln.
7 Onderwijshuisvesting	0,1	0,8	Mogelijk	S	0,09 Mln.
8 Wettelijke zorgplicht Openbaar Onderwijs (faillissement stichting)	0,4	1,0	Mogelijk	I	1,05- Mln.
19 Veiligheidsregio Utrecht	0,1	0,2	Mogelijk	S	0,38 Mln.
10 Algemene uitkering	-0,8	0,2	Waarschijnlijk	S	0,04 Mln.
11 Risico op geraamde belastingen en heffingen (5% en 15%)	0,3	0,6	Waarschijnlijk	I	1,21 Mln.
12 Voorzieningenniveau sportaccommodaties	0,1	0,2	Onwaarschijnlijk	S	0,62 Mln.
13 Brandweerkazernes (Leyenseweg, Groenekan en Westbroek)	0,1	0,3	Waarschijnlijk	I	0,20 Mln.
14 Overige opendeinde financiering (leerlingenvoer ect.)	0,1	0,1	Aannemelijk	I	0,08 Mln.
15 Actualisering Beheerplannen Openbare Ruimte/ Gebouwen / GRP	0,1	1,1	Onwaarschijnlijk	S	1,50 Mln.
16 Nieuwbouw sport en culturele voorzieningen	0,1	1,1	Waarschijnlijk	S	1,11 Mln.
17 Omgevingsdienst regio Utrecht	0,1	0,3	Aannemelijk	S	0,23 Mln.
18 Regionale ICT dienst	0,1	0,2	Aannemelijk	S	0,39 Mln.
19 Uitvoering subsidieverordening	0,1	0,2	Aannemelijk	S	0,04 Mln.
20 Vergunningverlening	0,1	0,3	Aannemelijk	I	0,29 Mln.
21 Bestemmingsplannen	0,1	0,2	Waarschijnlijk	S	0,16 Mln.
EIGENDOMSRISICO'S					
1 Bodemverontreiniging	0,5	1,0	Zeer onwaarschijnlijk	I	0,05 Mln.
2 Brand, storm en noodweer bedrijfsgebouwen	0,1	2,0	Onwaarschijnlijk	I	0,09 Mln.
3 Storing hard- en software en informatieschade	0,2	2,0	Onwaarschijnlijk	I	0,85 Mln.
4 Schade aan openbare ruimte en of voorzieningen (onverz.)	0,1	1,0	uitzonderlijk	I	0,50 Mln.
5 Vermissing waardedocumenten / Niet vernietigen oude reisdocumenten	1,0	3,0	Zeer onwaarschijnlijk	I	0,14 Mln.
6 Vandalisme / (moedwillige) vernieling gem. bezittingen	0,1	0,2	uitzonderlijk	I	0,06 Mln.
7 Diefstal/overval/inbraak	0,1	0,2	Onwaarschijnlijk	I	0,02 Mln.

BEKENDE RISICO'S MET GESCHAT PROFIEL PER 31-12-2017		Min.	Max.	Kans	S/I	RP
Grondexploitaties en projecten						
1	Ondertunneling Leijenseweg	0,1	0,9	Waarschijnlijk	I	0,11 Mln.
2	Centrumplan Bilthoven (Emmaplein & Vinkenplein en Stationsgebied)	0,4	2,7	Zeer waarschijnlijk	I	1,48 Mln.
3	De Melkweg	-0,2	0,6	Zeer waarschijnlijk	I	0,69 Mln.
4	De Leijen Zuid	-0,2	-0,1	Waarschijnlijk	I	0,10- Mln.
5	Larenstein	-0,8	-0,1	Zeer waarschijnlijk	I	0,03- Mln.
6	Ontwikkeling (gemeentelijke) locaties	-0,1	1,2	Mogelijk	I	1,84 Mln.
AANSPRAKELIJKHEIDSRISICO'S						
1.	Achtervang constructie Corporaties	0	0,1	Onwaarschijnlijk	I	0,01 Mln.
2.	GewaARBorgde geldleningen	0	0,2	Uitzonderlijk	I	0,02 Mln.
3.	(Wettelijke) aansprakelijkheid	0,2	1,0	Onwaarschijnlijk	I	0,09 Mln.
4.	Legionellabacterie	0,2	0,5	Zeer onwaarschijnlijk	I	0,02 Mln.
5.	Planschadeclaims	0,1	0,3	Mogelijk	I	0,13 Mln.
TOTAAL RISICO'S GEMEENTE DE BILT		5,3	41,9			19,61 Mln.

Als elk risico zich eenmaal voordoet, zal de gemeente minimaal € 5,3 mln. en maximaal € 41,9 mln. moeten opvangen. Bij de bepaling van het risicoprofiel is rekening gehouden met de kans dat het risico zich voordoet en de structurele gevolgen die individuele risico's in zich dragen. Voor structurele risico's is tweemaal het intrinsieke risico in het profiel meegenomen, zodat de gemeente haar maatregelen weloverwogen kan nemen. Investerings die meerjarig nut verschaffen binnen de gemeente, worden geactiveerd. Bij de bepaling van het risicoprofiel van de gemeente zijn voor de risico's op investeringen de (extra) kapitaallasten voor de eerste twee jaar meegenomen. Aangehouden (risico)reserves zoals de reserve sociaal domein, worden in mindering gebracht op de ingeschatte risico's.

Bepaling risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeente is gebaseerd op een Monte Carlo simulatie van deze risico's maal de kans dat het risico zich voor kan doen. Hierbij is uitgegaan van een zekerheid van 95%. Dit betekent dat de gemeente een relatief grote zekerheid heeft dat – wanneer het risico zich voordoet – dit in voldoende mate binnen het gemeentelijk risicoprofiel is meegenomen. Het risicoprofiel komt op basis van deze uitgangspunten uit op circa € 19,6 mln. Bij de jaarrekening 2017 was het risicoprofiel € 22,4 mln. terwijl dit in 2016 21,8 mln. was. Het risicoprofiel zakt nu onder de € 20 mln. De afname is voornamelijk het gevolg van:

1. Daling van beleidsrisico's met € 1,4 mln.
Dit is grotendeels het gevolg van het economisch herstel binnen Nederland. Hierdoor neemt de uitkering uit het gemeentefonds sterk toe. Verder stabiliseren de meeste andere risico's rondom vervanging en nieuwe voorstellen.
2. Afname risico's sociaal domein met € 2,0 mln.
De risico's rondom het sociaal domein nemen sterk af omdat het voorspelde tekort op de Jeugdhulp binnen de begroting wordt opgevangen. De verwachte toename aan kosten voor huishoudelijke hulp, taxivervoer en begeleiding zijn verwerkt in de begroting. Hier staat tegenover dat de kosten voor inkomensondersteuning afnemen omdat het aantal inwoners met bijstand afneemt door het economisch herstel binnen Nederland.
3. Toename eigendomsrisico's met € 0,68 mln.
De risico's op eigendommen neemt steeds meer toe door achterstallig onderhoud (zwembad) en toenemende kosten om achterblijvende locaties in exploitatie te krijgen. Vooral nog is onvoldoende geld beschikbaar om het gemeentelijk vastgoed goed te kunnen beheren. Dit moet worden gefinancierd uit de opbrengsten van achterliggende locaties. De verwachting is dat in 2019 en 2020 de verkoopopbrengsten worden gerealiseerd die nodig zijn om deze kosten te dekken. De risico's op grondexploitaties nemen verder af met circa € 0,25 mln.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het verhoudingsgetal tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. In onderstaande tabel is het incidentele en structurele weerstandsvermogen berekend. In de nota weerstandsvermogen is door de raad vastgesteld dat het integrale weerstandsvermogen niet onder de 1 mag komen. Hierin zijn geen normen gesteld aan het incidentele dan wel het structurele weerstandsvermogen.

	Risicoprofiel	Weerstandscapaciteit	Weerstandsvermogen
Structureel weerstandsvermogen	3,1 mln.	1,6 mln.	0,50
Incidenteel weerstandsvermogen	13,4 mln.	15,3 mln.	1,14
Totaal Weerstandsvermogen	19,6 mln.	24,2 mln.	1,24

Het incidentele risicoprofiel plus tweemaal het structurele risicoprofiel komt overeen met het integrale risicoprofiel. De incidentele weerstandscapaciteit (€ 15,3 mln.) vermeerderd met vier maal de structurele weerstandscapaciteit komt uit op € 21,5 mln. Het overige € 2,7 miljoen bestaat uit de vrije ruimte binnen de meerjarenbegroting.

Het integrale weerstandsvermogen komt hiermee stevig boven de norm van 1 uit. Het structurele deel van het weerstandsvermogen is met 0,50 iets hoger dan afgelopen jaren. Het incidentele weerstandsvermogen blijft robuust met 1,14.

Gemeentelijke kengetallen

In de begroting zijn een aantal verplichte kengetallen opgenomen die een indicatie geven van de financiële positie van de gemeente.

- De netto schuldquote (al dan niet gecorrigeerd voor verstrekte leningen) geeft een indicatie hoe hoog de gemeentelijke schulden in verhouding tot de gemeentelijke inkomsten is en daarmee drukt op de gemeentelijke exploitatie.
- Het solvabiliteitsratio (eigen vermogen gedeeld door het totaal van de passiva) geeft vervolgens inzicht in de mate waarin de gemeente haar bezettingen financiert met eigen vermogen en daarmee – in zwaar weer – aan haar financiële verplichtingen kan voldoen.
- Met de structurele exploitatieruimte wordt aangegeven in welke mate de gemeente de structurele lasten dekt door structurele baten. Door onderscheid te maken tussen de incidentele en structurele baten en lasten wordt de structurele ruimte binnen de begroting bepaald. Een tekort door incidentele uitgaven leidt niet direct tot grote problemen, maar wanneer structurele lasten worden gedekt door incidentele baten leidt dit op (korte) termijn tot problemen. Wanneer de baten (structureel) hoger zijn dan de lasten, kan de gemeenten met dit resultaat en de afschrijving de schuld (versneld) aflossen en daarmee direct de schuldquote en solvabiliteitsratio beïnvloeden.
- Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de geactiveerde waarde van de bouwgrond op de balans weer ten opzicht van de (begrote) baten. Dit geeft een indicatie in hoeverre de schuldquote beïnvloed is door de realisatie van grondexploitaties. Hoe hoger het percentage grondexploitatie is, hoe meer bezittingen de gemeente heeft waar op (korte) termijn inkomsten tegenover staan. Wanneer het percentage bij grondexploitaties hoog is, betekent dit dat de kosten reeds zijn gemaakt maar de verkoopopbrengst nog niet is gegenereerd. Bij verkoop van de gronden, zal – bij aflossing van de schuld – de schuldquote en solvabiliteitsratio afnemen. Een negatieve kengetal betekent dat de opbrengsten al zijn gegenereerd, maar nog een deel van de kosten moeten worden gemaakt. Veelal zijn dat kosten voor het woonrijp maken.
- De belastingcapaciteit als percentage van de inkomsten geeft inzicht in hoeverre belastingstijging de inkomsten voor de gemeente doen stijgen.

Financiële kengetallen*	Rek. 2016	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019
Netto schuldquote	97,6%	88,2%	93,5%	82,9%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	97,4%	87,2%	92,9%	82,2%
Solvabiliteitsratio	17,3%	16,4%	14,2%	16,8%
Structurele exploitatieruimte	4,5%	-1,6%	0,6%	0,4%
Grondexploitatie	8,2%	6,5%	12,2%	-6,6%
Belastingdruk	138,4%	140,0%	140,9%	145,2%
Woonlasten per inwoner	€ 454,00	€ 467,00	€ 461,80	€ 475,11
Schuld per inwoner	€ 1.705,00	€ 1.830,00	€ 1.934,00	€ 1.721,82
Inkomsten per inwoner	€ 2.110,00	€ 2.209,00	€ 2.068,00	€ 2.077,00
Uitgaven per inwoner	€ 2.015,00	€ 2.247,00	€ 2.057,00	€ 1.940,00
Saldo baten en lasten als % van de inkomsten	4,7%	-1,6%	1,0%	0,5%
Belastingcapaciteit als % van de inkomsten	1,6%	1,5%	1,5%	1,0%
Weerstandsvermogen	1,08	1,10	1,13	1,24
Weerstandscapaciteit (mln.)	€ 23,42	€ 24,51	€ 24,38	€ 24,23
Risicoprofiel (mln.)	€ 21,75	€ 22,36	€ 21,60	€ 19,61

*) De gemeentelijke inkomsten en uitgaven zijn exclusief interne doorbelastingen en reservemutaties bepaald.

De netto schuldquote zal in 2019 afnemen. Dit is voor een groot deel het gevolg van de inkomsten. De gemeentelijke schulden namen zowel in 2016 als 2017 toe. Ook voorzien wij een verdere stijging in 2018.

Dit is met name het gevolg van de hoge uitgaven voor het sociaal domein en de investeringskosten. De gemeentelijke investeringen zijn in 2018 waarschijnlijk hoger dan de afschrijvingslasten. Dit resulteert in een stijging van de schuldquote. Naar huidig inzicht neemt de schuldquote in 2019 sterk af. Deels omdat de schulden afnemen en omdat de inkomsten door verkoopopbrengsten van bouwgrond sterk stijgen.

De solvabiliteitsratio neemt de laatste jaren gestaag af. Eind 2016 werden de gemeentelijke bezittingen voor circa 17,3% gefinancierd door eigen middelen, in de begroting 2018 werd rekening gehouden met een verdere daling tot 14,2%. In 2019 zal dit waarschijnlijk nog voor 16,8% het geval zijn. Dit is deels het gevolg van de tekorten binnen het sociaal domein waardoor het eigen vermogen sterk is geslonken. Op de balans van de gemeente staat voor circa € 16 mln. aan nog te verkopen gronden (deels gereed, maar grotendeels onder handen). Voor de verkoop zal de gemeente nog circa € 10,7 mln. aan kosten moeten maken. De actuele verkoopwaarde van de gronden wordt geraamd op € 18,9 mln. Hierdoor zal het vreemd vermogen op de balans afnemen, waardoor de solvabiliteitsratio weer enigszins kan herstellen..

De gemiddelde lastendruk ligt in de Bilt circa 1,45 maal zo hoog als de gemiddelde lastendruk in Nederland. Hierbij zijn de nieuwe tarieven afgezet tegen de gemiddelde woonlasten in Nederland in 2018. De hoge woonlasten in de gemeente zijn het gevolg van de relatief hoge gemiddelde WOZ-waarde van het gemeentelijk woningbestand. Bij de verdeling van de beschikbare middelen voor gemeenten via het gemeentefonds houdt het Rijk rekening met deze gemiddelde WOZ-waarde. Het Rijk gaat ervan uit dat inwoners van een gemeente met een hoge WOZ-waarden meer te besteden hebben dan gemiddeld en daarom wordt de uitkering uit het gemeentefonds hiervoor gecorrigeerd. Dit betekent dat de gemeentelijke lasten voor een groter deel moeten worden opgebracht door haar eigen inwoners.

Conclusie

De weerstandscapaciteit neemt in 2019 sterk toe terwijl het risicoprofiel juist afneemt. Dit laatste is het gevolg van het verwerken en opvangen van de tekorten binnen het sociaal domein in de begroting en het afsluiten van lopende exploitaties. Hierdoor stijgt het weerstandsvermogen.

Wij concluderen dat de financiële positie van de gemeente steviger wordt, maar wij realiseren ons dat het financiële fundament fragiel is. De schuldenlast van de gemeente blijft, ondanks de daling, hoog. Beheersing van de lastenontwikkeling moet zorgen voor een steviger fundament